

**«Δημιουργική Γραφή / Αφήγηση και
Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση»**

Ημερίδα

Παρασκευή, 14/03/2025

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών

Πανεπιστήμιο Πατρών - Συνδιοργάνωση:

**Εργαστήριο Σκηνικής Πράξης και Λόγου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
(Τ.Θ.Σ.)**

**Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία (Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.)**

**Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας
(Τ.Επ.Ε.Κ.Ε.)**

Περίληψεις ομιλιών – Σύντομα βιογραφικά σημειώματα συμμετεχουσών/-όντων*

Διερεύνηση της Αποτελεσματικότητας των Πολυγραμματισμών στην Ανάπτυξη Αφηγηματικών Δεξιοτήτων: Μελέτη στον Γραπτό Λόγο Μαθητών/Μαθητριών Ρομά της Στ΄ Τάξης

Χρήστος Αλεξόπουλος & Άννα Φτερνιάτη

Μεταδιδακτορικός ερευνητής & Καθηγήτρια Διδακτικής Γλωσσικών Μαθημάτων

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Οι κοινωνικές εξελίξεις της τελευταίας εικοσαετίας σε συνάρτηση με την αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας, έδειξαν ότι η παιδαγωγική του γραμματισμού δεν ήταν επαρκής για να προσφέρει στους/στις μαθητές/τριες τη δυνατότητα μιας διεισδυτικής προσέγγισης των σύγχρονων επικοινωνιακών περιστάσεων (π.χ. ηλεκτρονικά μηνύματα κ.λπ.). Έτσι, αναδύθηκε μία νέα γλωσσική προσέγγιση, αυτή των Πολυγραμματισμών, η οποία αποτελεί μία κοινωνικά δομημένη θεωρία, που μέσα από πολυτροπικά κείμενα στοχεύει στην καλλιέργεια κριτικά σκεπτόμενων δημοκρατικών πολιτών. Υπό αυτό το πρίσμα, σε αυτή την εργασία περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα από τη διεξαγωγή πειραματικής μελέτης σε μαθητές/-τριες Ρομά της Στ΄ τάξης δημοτικού, με σκοπό να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα των Πολυγραμματισμών στην ανάπτυξη αφηγηματικών δεξιοτήτων των παιδιών. Για τον σκοπό αυτό, στα μέλη της πειραματικής ομάδας, χορηγήθηκε ένα αρχικό εργαλείο αξιολόγησης (pre test), έπειτα πραγματοποιήθηκε παρέμβαση, μέσα από τη διδασκαλία διδακτικού υλικού βασισμένο στους Πολυγραμματισμούς και τέλος δόθηκε ένα τελικό εργαλείο (post test) αξιολόγησης. Αντίστοιχα, στην ομάδα ελέγχου δόθηκαν τα παραπάνω εργαλεία αξιολόγησης, χωρίς να πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε ενδιάμεση παρέμβαση. Από την ερευνητική διαδικασία διαπιστώθηκε μία σημαντική βελτίωση των αφηγηματικών δεξιοτήτων των παιδιών της πειραματικής ομάδας, αλλά και μία σαφής βελτίωση των στοιχείων που δομούν τον αφηγηματικό λόγο. Συνεπώς, η εφαρμογή της προσέγγισης των Πολυγραμματισμών, φαίνεται ότι βελτιώνει σημαντικά τις αφηγηματικές δεξιότητες των μαθητών/-τριών, ειδικά δε όταν πρόκειται για παιδιά που διδάσκονται την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα.

Σύντομα βιογραφικά σημειώματα

Ο Χρήστος Αλεξόπουλος εργάζεται ως δάσκαλος στο 2/θέσιο Πειραματικό Δημοτικό του Πανεπιστημίου Πατρών, ενώ παράλληλα έχει ολοκληρώσει μεταπτυχιακές και διδακτορικές

---

* Με αλφαβητική σειρά.

σπουδές, διερευνώντας την οπτική του φύλου τόσο στα γλωσσικά εγχειρίδια όσο και στις εκπαιδευτικές πρακτικές που εφαρμόζονται στη γλωσσική διδασκαλία [επίσημο (Curriculum) και κρυφό ΑΠΣ (Hidden Curriculum)]. Στην παρούσα φάση εκπονεί μεταδιδακτορική έρευνα (post doc) στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας (Τ.Επ.Ε.Κ.Ε.) του Πανεπιστημίου Πατρών με αντικείμενο τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας ως μητρικής, δεύτερης ή ξένης, στο πλαίσιο της οποίας ασχολείται με τη διδακτική εφαρμογή των Πολυγραμματισμών (Multiliteracies). Παράλληλα, διδάσκει ως Καθηγητής – Σύμβουλος στο ΕΑΠ στο ΜΠΣ «Φιλοσοφία και Τέχνες», αλλά και στο ΚΕΔΙΒΙΜ του Πανεπιστημίου Πατρών στο πρόγραμμα «Αγωγή και Ετερότητα». Τέλος, έχει λάβει μέρος σε πληθώρα ελληνικών και διεθνών συνεδρίων, ενώ έχει δημοσιεύσει ερευνητικές εργασίες σε διεθνή και ελληνικά περιοδικά με κριτές.

Η Άννα Φτερνιάτη είναι καθηγήτρια στο *Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας* του Πανεπιστημίου Πατρών στο αντικείμενο *Διδακτική της Γλώσσας* (ως μητρικής δεύτερης ή ξένης). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην Παιδαγωγική του Γραμματισμού και τη διδασκαλία και αξιολόγηση του γραπτού λόγου, καθώς και στους Πολυγραμματισμούς. Έχει, επίσης, εμπειρία σε θέματα σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης διδακτικών προγραμμάτων και υλικών, καθώς και στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Συμμετείχε στις επιστημονικές ομάδες είκοσι σχετικών ευρωπαϊκών και άλλων ερευνητικών προγραμμάτων. Συμμετείχε, επίσης, στις εργασίες των επιτροπών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τη σύνταξη του ισχύοντος Αναλυτικού Προγράμματος και για την παρακολούθηση του ισχύοντος εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στην Α/θμια και Β/θμια Εκπ/ση. Εδώ και λίγους μήνες συμμετέχει στη συγγραφή των νέων σχολικών εγχειριδίων για τη Γλώσσα με το ΕΚΠΑ. Είναι κάτοχος των εξής τίτλων σπουδών: Πτυχίο Φιλοσοφικής Σχολής (Παν/μιο Αθηνών), D.E.A. Γλωσσολογίας (Paris VII), D.E.A. Παιδαγωγικής Ψυχολογίας (Paris VIII), Διδακτορικό δίπλωμα στη Διδακτική της Γλώσσας (ΠΤΔΕ Παν/μίου Πατρών). Έχει εργαστεί στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως φιλόλογος.

Φωνές Εμπρόθετης Δράσης, Προοπτικές Έμφυλης Ταυτότητας στις Καλλιτεχνικές Δηλώσεις από Καλλιτέχνιδες Σύγχρονης Τέχνης

Αντώνης Βολανάκης

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η ανακοίνωση εξετάζει τον ρόλο των καλλιτεχνικών δηλώσεων (artist statements) ως μέσο φεμινιστικής έκφρασης, με έμφαση στην ικανότητά τους να αρθρώνουν πρακτικές αυτοδιάθεσης, αντίστασης και μοναδικότητας. Μέσα από καλλιτεχνικές δηλώσεις σύγχρονων γυναικών καλλιτεχνών, όπως της Kara Walker, της Jenny Holzer, της Shirin Neshat και της Zanele Muholi, η ανάλυση αναδεικνύει πώς αυτά τα κείμενα αμφισβητούν κυρίαρχες αφηγήσεις και επαναπροσδιορίζουν τα όρια της καλλιτεχνικής ταυτότητας. Η εργασία τοποθετεί τις καλλιτεχνικές δηλώσεις σε θεωρητικά φεμινιστικά πλαίσια, όπως η écriture féminine και η θεωρία της οπτικής γωνίας (standpoint theory), προτείνοντάς τες ως κείμενα δημιουργικής γραφής που συνοδεύουν και επεκτείνουν την εικαστική πρακτική των καλλιτεχνών. Εστιάζοντας στη συγκεκριμένη φύση αυτών των δηλώσεων, η ανακοίνωση υποστηρίζει τη σημασία τους ως επιτελεστικά κείμενα που ενισχύουν τις φωνές των γυναικών στη σύγχρονη τέχνη.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Ο Αντώνης Βολανάκης (γεν. 1976), είναι εικαστικός καλλιτέχνης και Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Σπούδασε/ ερεύνησε στα: Wimbledon College of Art, Saint Martins College of Art, Aalto University/ Ελσίνκι, École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs/ Παρίσι, Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Η εικαστική πρακτική του αποτελεί αμάλγαμα συνέργειας μεταξύ ανθρωπίνων σχέσεων και αισθητικής, ποίησης και πολιτικής, εικαστικών και παραστατικών τεχνών. Από το 2003 εστιάζει στις γυναικείες αφηγήσεις και το 2006 ίδρυσε την πλατφόρμα συνάντησης και συνεργασίας blind date. Δημιουργεί εγκαταστάσεις, περφόρμανς, εκθέσεις, και δράσεις στη δημόσια σφαίρα μαζί με κοινότητες σε: Ηνωμένες Πολιτείες, Αγγλία, Ελβετία, Γεωργία, Γαλλία, Καναδά, Τσεχία, Φιλανδία. Από το 2005 διδάσκει ή/ερευνά αδιαλείπτως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε Ελλάδα, Κύπρο, Γαλλία, ΗΠΑ. Έχει λάβει υποστήριξη από τα ιδρύματα: Fulbright, Linbury, Ωνάση, London Institute, Arts and Humanities Research Board (UK), Λεβέντη, Προποντίς, Σπυρόπουλος, και Β&Ε Γουλιανδρή.

Η Διδασκαλία της Γαλλικής Γλώσσας μέσω της Δημιουργικής Γραφής και Αφήγησης σε Δίγλωσσο Εκπαιδευτικό Διαδικτυακό Περιβάλλον

Παναγιώτα Δημητροπούλου & Νίκη Λαμπροπούλου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια & Ε.ΔΙ.Π.

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η έρευνα που παρουσιάζεται αποσκοπεί στη θεώρηση της ανάγκης μιας ουσιαστικότερης προσφοράς και αποδοχής της «Ψηφιακής Αφήγησης» και της ένταξης των φιλικών σε πολυπολιτισμό, περιβαλλόντων εκπαίδευσης, βοηθώντας στην εξάλειψη ψηφιακών κοινωνικών ανισοτήτων. Τα αποτελέσματα αναφέρονται στη διδασκαλία της Γαλλικής Γλώσσας, μέσα από τη διαδικασία παραγωγής αφηγηματικού λόγου στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα στη δημιουργία μιας ψηφιακής ιστορίας σε δίγλωσσο περιβάλλον. Οι μαθητές, διδάχτηκαν την παραγωγή αφηγηματικού λόγου, με έμφαση στην Ιστοριογραμμή του Ταξιδιού του Ήρωα με το Ρολόι του Ήρωα, και κλήθηκαν να γράψουν μια ιστορία σε ένα δίγλωσσο ψηφιακό περιβάλλον. Ευεργετικά οφέλη αποδείχθηκε ότι είχαν οι μαθητές, που χρησιμοποίησαν τις γνώσεις και ανέπτυξαν ήπιες δεξιότητες ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες ενός πολυεπίπεδου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να μελετηθεί ως διάυλος επικοινωνίας, έκφρασης και αποδοχής της διαφορετικότητας, σε κάθε σχολική μονάδα, με οφέλη κυρίως για τους μαθητές που αποτελούν και το κεντρικό σημείο αναφοράς τους εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενσωματώσουν την ένταξη ανάλογων περιβαλλόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία ως καινοτόμες, εναλλακτικές παιδαγωγικές μεθόδους.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Δημητροπούλου Παναγιώτα είναι απόφοιτος της Σχολής της Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου και του τμήματος Κοινωνικών Επιστημών και Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει μεταπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, μιλά άπταιστα τέσσερις (4) γλώσσες, αγγλικά, γαλλικά, ελληνικά, ιταλικά και μπορεί να επικοινωνήσει επαρκώς στα ισπανικά. Εργάζεται στην εκπαίδευση διατηρώντας οικοδιδασκαλείο που λειτουργεί παράλληλα και ως μεταφραστικό κέντρο. Τα ενδιαφέροντά της επικεντρώνονται στον τομέα της εκπαίδευσης και της εκμάθησης ξένων γλωσσών, με την προσαρμογή των εκπαιδευτικών πρακτικών στη νέα ψηφιακή εποχή.

Η Εστίαση και η Πλοκή στη Διδασκαλία του Σεναρίου: Χρήση Οπτικοακουστικών Μέσων. Η Περίπτωση της νουβέλας του Παύλου Νιρβάνα *Το Έγκλημα του Ψυχικού*

Ανδρέας Θανασούλας

Διδάκτορας Θεατρολογίας, Αποσπασμένος Εκπαιδευτικός στο Τ.Θ.Σ.

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση εξετάζεται η χρήση της κάμερας και των λογισμικών μοντάζ ως εργαλεία για τη διδασκαλία της εστίασης και της πλοκής στη σεναριακή γραφή. Η εστίαση αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της δραματουργίας, καθορίζοντας ποιος αφηγείται την ιστορία και ποια γεγονότα ή πληροφορίες αποκαλύπτονται στο κοινό. Ως μελέτη περίπτωσης, εστιάζουμε στο *Έγκλημα του Ψυχικού*, μια νουβέλα που ενσωματώνει υποδόρια διαφορετικά επίπεδα εστίασης, συνδέοντας την αστυνομική πλοκή με το ψυχολογικό δράμα και την κοινωνική παρατήρηση. Η νουβέλα *Το Έγκλημα του Ψυχικού* λειτουργεί ιδανικά ως παράδειγμα, καθώς συνδυάζει στοιχεία μυστηρίου, ηθικής αμφισημίας, κοινωνικού σχολιασμού και ακραίες ψυχολογικές ιδιαιτερότητες των προσώπων, προσφέροντας πλούσιο υλικό για εκπαιδευτική ανάλυση και προσέγγιση διαφορετικών οπτικών και εστίασης. Η παρουσίαση καταδεικνύει πώς η χρήση οπτικοακουστικών μέσων στη διδασκαλία του σεναρίου μπορεί να εμπλουτίσει την κατανόηση των αφηγηματικών τεχνικών και να ενισχύσει τη δημιουργικότητα των σπουδαστών στη σχολές που διδάσκεται το σενάριο.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Ο Ανδρέας Θανασούλας σπούδασε Υποκριτική στη Δραματική Σχολή Αθηνών και στο Εργαστήρι του Βασίλη Διαμαντόπουλου, Παιδαγωγικά στην ΑΣΠΑΙΤΕ, Θεατρολογία στο Πανεπιστήμιο Πάτρας. Έκανε Μεταπτυχιακές Σπουδές στη Δημιουργική Γραφή στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και εκπόνησε στο ίδιο Πανεπιστήμιο τη Διδακτορική Διατριβή του με θέμα: Κοινωνία Δράμα Δημιουργική Γραφή: Αναπαραστάσεις της Εργασίας στη Μετα – Πολεμική Δραματουργία. Εργάστηκε ως ηθοποιός, σκηνοθέτης, συγγραφέας και εκπαιδευτικός. Διδάσκει Θεατρική Γραφή και Σενάριο στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και Θεατρική Γραφή στο Αντίστοιχο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

‘Να το θυμάσαι’, είπε. ‘Κάποτε σταθήκαμε μπροστά στις Πύλες του Παραδείσου’: Ζωγραφικές Αφηγήσεις, Λογοτεχνία και Δημιουργική γραφή

Τζίνα Καλογήρου & Κωνσταντίνος Μ. Κικής

**Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΕΚΠΑ & Υποψήφιος
Διδάκτορας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**

(θα προστεθούν οι περιλήψεις και τα βιογραφικά)

**Η Πράξη του Πολλαπλασιασμού στην Προσχολική Εκπαίδευση.
Αξιοποιώντας την Ψηφιακή Αφήγηση**

Μαρία Καρβούνη & Νικόλαος Μάνεσης

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια & Ε.ΔΙ.Π.

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η συνεχώς εξελισσόμενη ανάπτυξη της τεχνολογίας και η εμφάνιση πλήθους τεχνολογικών μέσων οδήγησαν στην αναδιάρθρωση του Προγράμματος Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση, στο οποίο, πλέον, η Θεματική Ενότητα «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)» κατέχει σημαντικό ρόλο-κλειδί, καθώς μαζί με τη Θεματική Ενότητα της Γλώσσας αποτελούν τη βάση για όλα τα Θεματικά Πεδία. Η Θεματική Ενότητα ΤΠΕ εστιάζει στην προαγωγή του ψηφιακού γραμματισμού σε κάθε Θεματικό Πεδίο, μέσω της εξοικείωσης των παιδιών με τα ψηφιακά μέσα, της διαχείρισης της πληροφορίας και της ανάπτυξης κριτικής στάσης για την ορθή αξιοποίηση των ΤΠΕ. Η Θεματική Ενότητα «Μαθηματικά» δίνει έμφαση στην κατάκτηση του μαθηματικού γραμματισμού, μέσω της οργάνωσης μαθησιακών περιβαλλόντων που αξιοποιούν τις βιωματικές εμπειρίες των παιδιών με στόχο την επίλυση αυθεντικών προβλημάτων. Επιπλέον, το Πρόγραμμα Σπουδών υιοθετεί την προσέγγιση των πολυγραμματισμών, η οποία δίνει έμφαση στην χρήση των πολυτροπικών κειμένων. Η Ψηφιακή Αφήγηση (ΨΑ), η οποία είναι ένας συνδυασμός της παραδοσιακής προφορικής αφήγησης με πολυμέσα του 21^{ου} αιώνα και εργαλεία επικοινωνίας, συνιστά ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό εργαλείο. Ο/Η εκπαιδευτικός δημιουργεί και ενσωματώνει τη ΨΑ στη διδασκαλία του/της για να εμπλουτίσει και να ενισχύσει τις εμπειρίες και άτυπες γνώσεις των παιδιών, να εξάψει το ενδιαφέρον τους και να διασφαλίσει την ενεργή συμμετοχή τους. Η

διδασκτική παρέμβαση που παρουσιάζεται στοχεύει στην ανάπτυξη της πολλαπλασιαστικής σκέψης μαθητών/μαθητριών Νηπιαγωγείου και στην εφαρμογή της στην επίλυση απλών προβλημάτων πολλαπλασιασμού. Η συμμετοχή τους σε πολλαπλασιαστικές καταστάσεις προϋποθέτει αρχικά τον οργανωμένο σχεδιασμό τους από τον/την εκπαιδευτικό ώστε να εμπίπτουν στα ενδιαφέροντα και στα βιώματα τους και στην κατανόηση της επαναλαμβανόμενης πρόσθεσης ως στρατηγική επίλυσης.

Σύντομα βιογραφικά σημειώματα

Η Μαρία Καρβούνη είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι απόφοιτη του Τμήματος Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.), του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Κατέχει Πιστοποιητικό Γνώσης Χρήσης Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Πιστοποιητικό επαρκούς γνώσης της Αγγλικής (επίπεδο Β2). Έχει συμμετάσχει με εισηγήσεις σε Συνέδρια. Το ερευνητικό της ενδιαφέρον εστιάζει σε θέματα σχετικά με τον τεχνολογικό και ψηφιακό γραμματισμό, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και συμβουλευτική, την εκπαίδευση μειονοτήτων, τον σχεδιασμό και υλοποίηση διαπολιτισμικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Ο Νικόλαος Μάνεσης εργάζεται ως Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Η έρευνά του επικεντρώνεται σε θέματα σχετικά με την παιδαγωγική, τη διδασκτική μεθοδολογία, τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, τα αναλυτικά προγράμματα, την εκπαιδευτική αξιολόγηση, την εκπαιδευτική πολιτική, την ανισότητα στην εκπαίδευση, τον σχολικό και κοινωνικό αποκλεισμό, τις σχέσεις και ανταλλαγές των δρώντων στη σχολική τάξη, τον ρόλο των εκπαιδευτικών, τις σχέσεις οικογένειας και σχολείου, το φύλο και τη διαφορετικότητα, την αξιοποίηση της τέχνης στην Εκπαίδευση. Έχει συμμετάσχει σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Έχει συγγράψει διδασκτικό υλικό για το Πανεπιστήμιο, το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. και τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης. Έχει δημοσιεύσει βιβλία, Εκθέσεις Πολιτικής, κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους, άρθρα σε διεθνή & ελληνικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων, στις παραπάνω θεματικές.

Η Αναλογική και Ψηφιακή Αφήγηση Παραδοσιακών Παραμυθιών στην Εκπαίδευση ως Γνωστικό Εργαλείο: Καλές Πρακτικές Διδακτικής Αξιοποίησης στην Πρωτοβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Ανδρεάννα Κουφού

**Ε.Δ.Ι.Π., Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικίας
Πανεπιστήμιο Πατρών**

Περίληψη

Η αφήγηση παραδοσιακών παραμυθιών αποτελεί τις πρόσφατες δεκαετίες και πάλι τάση στην παγκόσμια εκπαίδευση, η οποία ενισχύθηκε με τη συνδρομή της ψηφιακής αφήγησης. Η πολυεπίπεδη παιδαγωγική και διδακτική τους αξία είναι καταγεγραμμένη. Αποτελούν πηγή γνώσης του λαϊκού πολιτισμού με φυσικό και αβίαστο τρόπο, με αποτέλεσμα οι μαθητές να κατανοούν πιο εύκολα τα ιστορικά γεγονότα Ψυχαγωγούν τα παιδιά, τα οποία ακούγοντας από τον αφηγητή την ιστορία αισθάνονται χαρά και απόλαυση. Ιδιαίτερη, όμως, είναι και η συμβολή τους ως γνωστικό εργαλείο ανάπτυξης γλωσσικών δεξιοτήτων. Μέσα από το παραμύθι το παιδί εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του, μαθαίνει να εκφράζεται και καλλιεργείται σε μεγάλο βαθμό ο διάλογος (Γεωργιάδου κ.α., 2008). Σε αυτά έρχεται να προστεθεί από τη δική μας ερευνητική εφαρμογή της αναλογικής και ψηφιακής αφήγησης, σε σχολικές μονάδες την Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης αλλά και σε προπτυχιακές/ούς φοιτήτριες/ές του ΤΕΕΠΑΗ του Πανεπιστημίου Πατρών, η βελτίωση της αφηγηματικής ικανότητας, της φαντασίας και της αυτοπεποίθησής των συμμετεχόντων.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Δρ. Ανδρεάννα Κουφού είναι Ε.Δ.Ι.Π. στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Το γνωστικό της αντικείμενο αφορά τον Σχεδιασμό καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε τυπικά και μη τυπικά περιβάλλοντα μάθησης. Έχει εγχώρια και διεθνή ερευνητική παρουσία με δημοσιεύσεις σε συνέδρια, περιοδικά, συγγραφικό έργο και συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα προσανατολισμένα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τη μουσειακή και την πολιτιστική εκπαίδευση. Μιλά αγγλικά και ιταλικά. Έχει υπηρετήσει στην ιδιωτική και δημόσια πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως δασκάλα και ως υπεύθυνη πολιτιστικών θεμάτων του Ν. Αχαΐας.

Η Δημιουργικότητα στη Σχολική Τάξη: Διαμόρφωση Ενσώματων, Ρευστών και Συμπεριληπτικών Χώρων Δημιουργικής Γραφής/Αφήγησης

Κρυσταλλία Κυρίτση

Διδακτόρισα Πανεπιστημίου Εδιμβούργου, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός στο Τ.Ε.π.Ε.Κ.Ε.

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η δημιουργική γραφή και η αφηγηματική τεχνική χρησιμοποιούνται συχνά στη σχολική τάξη, στοχεύοντας, μεταξύ άλλων, στην εξερεύνηση ιδεών και στην κατανόηση, επεξεργασία και εξωτερίκευση εμπειριών και συναισθημάτων των μαθητών/τριών. Σε αυτή τη διαδικασία, η δημιουργική έκφραση βιώνεται ως προσωπική, αλλά και ως κοινωνική πράξη. Στη συγκεκριμένη εισήγηση εξετάζονται θέματα που σχετίζονται με την κοινωνική διάσταση της δημιουργικότητας, όπως η πολυπλοκότητα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των παιδιών, αλλά και μεταξύ παιδιών και ενηλίκων (όπως, για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς), η διαφορετικότητα, οι ταυτότητες και η συμπερίληψη, και ο χώρος ως διαδικασία. Ο χώρος ως διαδικασία είναι μία δυναμική οντότητα που συμπεριλαμβάνει τα άτομα που βρίσκονται σε ένα μέρος, τις αλληλεπιδράσεις των ατόμων με άλλα άτομα και με αντικείμενα που βρίσκονται εκεί. Η αξιοποίηση των παραπάνω στοιχείων γίνεται για τη διαμόρφωση ενσώματων, ρευστών και συμπεριληπτικών χώρων δημιουργικής αφήγησης και γραφής στη σχολική τάξη. Η δημιουργική γραφή/αφήγηση συμβάλλει στην ανάδειξη της οπτικής των παιδιών μέσα σε χώρους δυναμικούς, «θορυβώδεις» και «ακατάστατους» που μπλέκουν δημιουργικά το πραγματικό με το φανταστικό ως δημιουργικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Κρυσταλλία Κυρίτση είναι εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αποσπασμένη στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών για την ακαδημαϊκή χρονιά 2024-2025. Είναι απόφοιτη του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΕΚΠΑ σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, με διδακτορική διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου. Στη διδακτορική της διατριβή μελέτησε τη Δημιουργικότητα στο Δημοτικό Σχολείο και πιο συγκεκριμένα, ανέλυσε την εφαρμογή της δημιουργικότητας στην εκπαιδευτική πράξη. Έχει δημοσιεύσει, ύστερα από κρίση, άρθρα σχετικά με τη δημιουργικότητα στο σχολείο και στην παιδική ηλικία σε διεθνή, επιστημονικά περιοδικά και έχει παρουσιάσει την ερευνητική της δουλειά σε πολλά διεθνή συνέδρια. Έχει διδάξει στην Ανώτατη Εκπαίδευση ως Προσκεκλημένη Λέκτορας, στα Πανεπιστήμια του Εδιμβούργου και της Στοκχόλμης. Έχει, επίσης, εργαστεί ως εκπαιδευτικός Δημοτικής Εκπαίδευσης σε σχολεία της Ελλάδας και της Σουηδίας και έχει συνεργαστεί με σχολεία της Σκωτίας ως ερευνήτρια, καθώς και στο πλαίσιο εθελοντικής εργασίας που προσέφερε στον οργανισμό Children's Parliament στη Σκωτία.

Το Ταξίδι και το Συναισθηματικό Ταξίδι του Ήρωα στη Δημιουργική Γραφή/Αφήγηση: Διδακτική Εφαρμογή

Ευφροσύνη Κωσταρά

Ε.ΔΙ.Π., Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Θέμα της ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση μιας διδακτικής πρότασης εφαρμογής του *Ταξιδιού* και του *Συναισθηματικού Ταξιδιού* του ήρωα στη Δημιουργική Γραφή/Αφήγηση. Με σημείο αναφοράς το βραβευμένο βιβλίο «Το Αυγό» της Εύας Βακιρτζή, παρουσιάζεται η αξιοποίηση της ιστοριογραμμής του *Ταξιδιού του ήρωα* ως εργαλείου των εκπαιδευτικών για την επεξεργασία του θέματος της διαφορετικότητας. Μέσα από τον σχεδιασμό της διδακτικής διαδικασίας και των δραστηριοτήτων σε κάθε φάση της, με παρουσίαση αντίστοιχων Φύλλων Εργασίας, επιδιώκεται να φανεί πώς η παρακολούθηση από τους/τις μαθητές/-τριες της εξέλιξης των σταδίων του *Ταξιδιού* και του *Συναισθηματικού Ταξιδιού* του ήρωα και η εμπλοκή τους σε δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής ξεδιπλώνουν τη δημιουργικότητα, ενεργοποιούν την έμπνευση και τη φαντασία τους, δημιουργώντας πρόσφορο έδαφος για δημιουργική έκφραση. Παράλληλα, αναδεικνύεται ο ψυχοπαιδαγωγικός χαρακτήρας της Δημιουργικής Γραφής, αφενός μέσα από τη λειτουργία του ήρωα ως «αναστοχαστικού εαυτού» των μαθητών/-τριών, με στόχο την αυτοδιερεύνηση, την κατανόηση του «Άλλου» και τη βίωση της «κάθαρσης», αφετέρου μέσα από τον μετασχηματισμό εμπειριών και τον επαναπροσδιορισμό γεγονότων, κατά τη συγγραφή των δικών τους ιστοριών.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Ευφροσύνη (Φρόνη) Κωσταρά είναι Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών, όπου διδάσκει το μάθημα «Σχέδια Εργασίας και Δημιουργική Γραφή/ Αφήγηση». Είναι απόφοιτος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α., κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στη Νεοελληνική Φιλολογία και Θεατρολογία με υποτροφία από το Ίδρυμα ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ και ΜΔΕ στο «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο» από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει 25ετή διδακτική εμπειρία στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και είναι επιμορφώτρια ενηλίκων με πλούσιο επιμορφωτικό έργο σε Προγράμματα του Υπουργείου Παιδείας (ΙΕΠ), Πανεπιστημίων και άλλων φορέων. Έχει, επίσης, διατελέσει *Διευθύντρια του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας Πάτρας*, όπου δίδαξε Δημιουργική Γραφή σε ενήλικες εκπαιδευόμενους και σε κρατούμενους μαθητές στο Κ.Κ. Αγ. Στεφάνου, *Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων της ΔΔΕ Αχαΐας*, διάστημα κατά το οποίο οργάνωσε και συντόνισε δίκτυα σχολείων με θεματική «Φιλαναγνωσία και Δημιουργική γραφή» και *Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων* στο Π.Ε.Κ.Ε.Σ. Δυτ. Ελλάδα. Έχει, επιπλέον, διατελέσει πρόεδρος, αντιπρόεδρος και μέλος οργανωτικών επιτροπών εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας, διεθνών και πανελληνίων Συνεδρίων. Συμμετέχει σε συγγραφική ομάδα για τη συγγραφή των νέων σχολικών εγχειριδίων για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία Γυμνασίου και έχει συγγράψει εκπαιδευτικό υλικό για τα «Εργαστήρια Δεξιοτήτων». Έχει εγχώρια και διεθνή ερευνητική παρουσία με μεγάλο αριθμό δημοσιεύσεων σε συνέδρια, περιοδικά, πλούσιο συγγραφικό έργο και συμμετοχή σε πολλά ευρωπαϊκά και ερευνητικά προγράμματα.

Το Ταξίδι του Ήρωα προς την Κάθαρση

Νίκη Λαμπροπούλου

Ε.ΛΙ.Π., Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η ανάδυση παγκόσμιων, ακόμα και καθολικών αφηγήσεων, έχει ενισχύσει τον διάλογο ανάμεσα σε διαφορετικές πολιτιστικές εκφράσεις, επιτρέποντας στις ιστορίες να ξεπερνούν τα σύνορα και να αντηχούν σε κοινά παγκοσμίως για μέγιστη επίδραση. Η *Ποιητική* του Αριστοτέλη θεωρείται ευρέως ως το θεμελιώδες κείμενο στη δημιουργική αφήγηση, διαδραματίζοντας καίριο ρόλο στη μετάδοση πολιτισμού, αξιών, γνώσεων και παραδόσεων, ενώ ταυτόχρονα εμπνέει καινοτομία και αλλαγή. Ενθαρρύνει τη φαντασία, την εξερεύνηση και τον πειραματισμό, καλλιεργώντας έναν δυναμικό, οργανικό χώρο που προάγει την αυθεντικότητα και την ανάπτυξη. Ο ήρωας, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, αναδιατυπώνει την πραγματικότητα, πετυχαίνοντας τελικά ανακούφιση, αφομοίωση και κάθαρση. Με την υπέρβαση κλιμακούμενων εξωτερικών και συναισθηματικών εμποδίων και εσωτερικών συγκρούσεων, ο ήρωας προωθεί την πλοκή: οι αποφάσεις και οι πράξεις του οδηγούν σε απελευθερωτικές συνειδητοποιήσεις και βαθύτερη αυτογνωσία. Έτσι, η δραματική κάθαρση λειτουργεί τόσο ως αιτία όσο και ως σκοπός του ταξιδιού του ήρωα, διαμορφώνοντας μια πορεία που χαράσσει τον δρόμο προς την ψυχολογική μεταμόρφωση και την αυτοπραγμάτωση. Δεδομένης της περιορισμένης έρευνας σχετικά με το πώς αναπτύσσεται το τόξο της δραματικής κάθαρσης στην αφήγηση, το άρθρο αυτό παρουσιάζει μια μετα-μελέτη, συνθέτοντας τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Νίκη Λαμπροπούλου έχει γνωστικό αντικείμενο την κοινωνικοπολιτισμική μάθηση και τη δημιουργική γραφή/αφήγηση βασισμένη στην *Ποιητική* του Αριστοτέλη, και με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών ως Ψηφιακή Αφήγηση και Ψηφιακό Πολιτισμό στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Σπουδές (Digital Storytelling, Digital Culture και Digital Humanities). Είναι συντάκτης σε 2 βιβλία κι έχει γράψει συνολικά έξι βιβλία/μονογραφίες, τα τρία από αυτά για τη δημιουργική γραφή/αφήγηση, στην Ελλάδα από τις Εκδόσεις Γρηγόρη και στη Μ. Βρετανία από τον Cambridge Scholars Publishing. Έχει Διδακτορικό από το London South Bank University, όπου κατόπιν έκανε μεταδιδακτορική έρευνα Marie Curie με χρηματοδότηση της Ε.Ε, Μάστερ από το Institute of Education, University College London, πιστοποίηση δημιουργικής γραφής/αφήγησης από το Central Saint Martins, University of the Arts, London, και αφήγησης από το University of East Anglia, στη Μεγάλη Βρετανία. Έχει τελειώσει την Ακαδημία Τριπόλεως, Εξομοίωση στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Δίπλωμα στο Μαράσλειο Διδασκαλείο, και γράφει σενάρια για τον κινηματογράφο, έχοντας κερδίσει διεθνή βραβεία και αναγνώριση.

Είμαι ό,τι Αφηγούμαι για Μένα: η Δημιουργική Γραφή ως Μέσο Έκφρασης και Θεραπείας

Βασίλης Μανουσάκης

Ε.Ε.Π., Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Συχνά επικρατεί η γενικευμένη αντίληψη ότι η Δημιουργική Γραφή απευθύνεται μόνο σε όσους ή όσες θέλουν να γίνουν συγγραφείς και ως εκ τούτου το παραγόμενο αποτέλεσμα (βιβλία, μυθοπλασία, ποιητικές συλλογές κ.ά.) αφορά μόνο το αναγνωστικό κοινό της λογοτεχνίας. Από το 1990 η Δημιουργική Γραφή έχει εισχωρήσει ως εργαλείο και σε επιστήμες του Ανθρώπου, όπως η Ψυχολογία, και σε ποικίλες θεραπευτικές προσεγγίσεις της, όπως η αφηγηματική θεραπεία, η θεραπεία ποίησης, ή η θεραπεία μέσω παραστατικών τεχνών. Υπάρχουν πολλοί λόγοι γιατί η Δημιουργική Γραφή – ενδεικτικές ασκήσεις είναι το ημερολόγιο, το γράμμα προς τον εαυτό και άλλους, τα κείμενα με καθοδηγούμενες θεματικές – αποτελεί μέσο θεραπείας, απαιτώντας ενδοσκόπηση και ενισχύοντας τη σύνδεση με το περιγραφόμενο γεγονός. Σημαντικός λόγος είναι η απόσταση που παίρνει το υποκείμενο από το τραυματικό γεγονός, καθώς παρεμβάλλεται η περιγραφή και το κείμενο ανάμεσα στα δύο. Επίσης, μέσω της αφήγησης ενός γεγονότος που προκαλεί άγχος ή είναι τραυματικό, ο θεραπευόμενος ή η θεραπευόμενη μπορούν να το αναπλαισιώσουν, να του μειώσουν την ένταση και εν τέλει να το αφηγηθούν εκ νέου με τρόπο που δεν επιβαρύνει την ψυχική τους υγεία. Στην παρούσα ανακοίνωση, συνεπώς, θα αναλυθούν οι τρόποι που η Δημιουργική Γραφή συνεισφέρει στην ψυχική ευεξία, ενώ ταυτόχρονα θα εξεταστεί και η οπτική ματιά των συγγραφέων και οι μηχανισμοί συγγραφής κειμένων, ώστε να παρουσιαστεί, μέσω παραδειγμάτων, πώς το να δημιουργείς ένα κείμενο μέσα σε θεραπευτικό πλαίσιο αποτελεί σημαντικό παράγοντα συνειδητοποίησης, ταύτισης ή αποταύτισης και εν τέλει θεραπείας.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Ο Βασίλης Μανουσάκης είναι συγγραφέας, μεταφραστής, πανεπιστημιακός και σύμβουλος ψυχικής υγείας. Είναι συγγραφέας τριών βιβλίων ποίησης και δύο συλλογών με διηγήματα. Η δουλειά του έχει εμφανιστεί στα *New American Writing*, *Hayden's Ferry Review*, *Barcelona Ink*, *Parentheses* και *Drunken Boat*, μεταξύ άλλων. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος του ιστολογίου *Ιστορίες Μπονζάι*, που είναι άμεσα συνδεδεμένο με το περιοδικό Πλανόδιον. Είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου στη Σύγχρονη Αμερικανική Ποίηση και μεταπτυχιακών τίτλων στη Συμβουλευτική Ψυχικής Υγείας και στη Λογοτεχνία και Κινηματογράφο του 20ου αιώνα. Από τον Νοέμβριο του 2020 είναι μέλος του διδακτικού προσωπικού του αμερικανικού οργανισμού New York Writers Workshop. Την περίοδο 2023-24 δίδαξε Δημιουργική Γραφή στα πλαίσια του προγράμματος Professional Education στο Αμερικανικό Κολέγιο (Deree). Από τον Σεπτέμβριο του 2024 είναι εκλεγμένος ΕΕΠ στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Εργάζεται, παράλληλα, ως Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας και ειδικεύεται στη Γνωσιακή - Συμπεριφορική θεραπεία. Τέλος, συνδυάζοντας την ψυχική υγεία με τη δημιουργική γραφή επισκέπτεται φυλακές ως εθελοντής και διδάσκει Δημιουργική Γραφή.

Ποιητική και καλλιτεχνική μίμησης στην εποχή της συνάντησης Δημιουργικής Γραφής και Τεχνητής Νοημοσύνης Αγισ Μαρίνης

Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Στην ανακοίνωση αυτή επιχειρούμε να διερευνήσουμε την εξελισσόμενη έννοια της *μίμησης* μέσα από το πρίσμα της δημιουργικής γραφής σε συσχέτιση με την τεχνητή νοημοσύνη, επανακάμπτοντας στην *Ποιητική* του Αριστοτέλη στο πλαίσιο της νέας ψηφιακής εποχής. Συγκεκριμένα, επαναπροσεγγίζουμε την αριστοτελική αντίληψη της *μίμησης* ως θεμελίου της καλλιτεχνικής έκφρασης, εξετάζοντας πώς τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης - χωρίς την παρεμβολή της ανθρώπινης εμπειρίας - αξιοποιούν αυτήν την κλασική αρχή. Αναδιφώντας τα σημεία τομής μεταξύ δημιουργικότητας, συγγραφής και τεχνολογικής καινοτομίας, αναδεικνύουμε τον τρόπο με τον οποίον η τεχνητή νοημοσύνη αμφισβητεί τα παραδοσιακά όρια της καλλιτεχνικής πρωτοτυπίας και της αυθεντικότητας. Παράλληλα, διερευνούμε τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης ως προς την αναδημιουργία λογοτεχνικών μορφών δραματικής ή αφηγηματικής υφής. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης σε ζητήματα δεοντολογικής ή ηθικής φύσεως, όπως η πνευματική ιδιοκτησία και η πολιτισμική αναπαράσταση, υπογραμμίζοντας τα πιθανά διλήμματα που προκύπτουν, με δεδομένη την ανάγκη να προσανατολιστούμε σε συμπεριληπτικές και ηθικά αποδεκτές δημιουργικές πρακτικές. Το ζητούμενο - αν εντέλει είναι εφικτό - θα ήταν μια δυναμική σύνθεση των παραδοσμένων αισθητικών αρχών και της αναδυόμενης τεχνολογικής καινοτομίας, με στόχο τον εμπλουτισμό του σύγχρονου καλλιτεχνικού διαλόγου.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Ο Άγισ Μαρίνης είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας και Αρχαίου Θεάτρου στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών και Διευθυντής του Εργαστηρίου Σκηνικής Πράξης και Λόγου. Σπούδασε Αρχαία Ελληνική Φιλολογία στην Αθήνα και στο Κέιμπριτζ (BA, MPhil) και εκπόνησε τη διδακτορική του διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ. Η έρευνά του επικεντρώνεται στην αρχαία λυρική ποίηση, καθώς και στην αρχαία ελληνική τραγωδία και τη διαχρονική πρόσληψή της, με ιδιαίτερη έμφαση στον Αισχύλο και τη μελέτη των *Επτά επί Θήβας*. Επίσης, ερευνά την πρόσληψη της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στη λατινική ποίηση της εποχής των Φλαβίων. Πρόσφατες δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν τη μονογραφία *Poetics and Religion in Pindar: Ambits of Performance and Cult* (Routledge, 2024) και τον συλλογικό τόμο *Elements of Tragedy in Flavian Epic*, σε συνεπιμέλεια με τη Σοφία Παπαϊωάννου (De Gruyter, 2021).

Δημιουργική Γραφή/Αφήγηση και Νέες Τεχνολογίες

Κάραν Πράσσερ

Κινηματογραφιστής, Karan Media

Περίληψη

Ο κινηματογράφος ως visual storytelling με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών μετατρέπει τις ιστορίες σε ζωντανές εικόνες που εμπνέουν και συνδέουν. Έτσι η ψηφιακή δημιουργική αφήγηση κατασκευάζει έργα που καθηλώνουν το κοινό και μεταδίδουν μηνύματα με ουσία. Από ντοκιμαντέρ μέχρι social media campaigns, ο στόχος είναι η ανάδειξη της ομορφιάς και της δύναμης των ιστοριών μέσα από την τέχνη του κινηματογράφου μέσω ταινιών μικρού μήκους, κοινωνικών δικτύων και διαχείριση για πολιτικές καμπάνιες. Πρόσφατο ντοκιμαντέρ αναφέρεται σε άτομα με σοβαρά προβλήματα υγείας και τους φροντιστές τους ως ένα συγκινητικό ταξίδι στις ζωές ανθρώπων που αντιμετωπίζουν καθημερινές προκλήσεις, αναδεικνύοντας την αντοχή, την ελπίδα και τη δύναμη της κοινότητας. Το 'Pink City 2024' αναφέρεται στη δημιουργία βίντεο και περιεχομένου για τα κοινωνικά δίκτυα με στόχο να ευχαριστήσει όλους τους συμμετέχοντες και να προβάλλει την αξία της συλλογικής δράσης. Τέλος, όσον αφορά τη δημιουργική αφήγηση μέσω κοινωνικών δικτύων, γίνεται με τη δημιουργία μιας δυναμικής στρατηγικής για την προώθηση προϊόντων και πολιτικές καμπάνιες.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Ο Κάραν Πράσσερ ως κινηματογραφιστής και visual storyteller, συνδυάζει την καλλιτεχνική του ματιά με τις σύγχρονες τεχνολογίες για να μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπο κάθε ιστορίας. Μέσω της εταιρίας του Karan Media (<https://karan-media.gr/>) έχει δημιουργήσει ντοκιμαντέρ για την ανάδειξη περιοχών και μνημείων, καμπάνιες ευαισθητοποίησης, ψηφιακές εμπειρίες και στρατηγικές περιεχομένου που εστιάζουν στο συναίσθημα και τη σύνδεση του κοινού.

Ἐν ἀρχῇ ἦν...

Γιάννα Ροϊλού

Ε.Ε.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Ἐν ἀρχῇ ἦν...ο λόγος. Με ὅποιο τρόπο κι αν κάποιος ορίσει τον λόγο, ως ομιλία, διήγηση, αιτία, εξήγηση είναι πάντα η αρχή, ο τρόπος με τον οποίο βιώνουμε και κοινωνούμε τον εαυτό μας. Τι γίνεται όμως όταν ο λόγος μέσα μας και έξω από εμάς, στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, φτωχαίνει; Μέσα στο μενταμοντέρνο περιβάλλον της αποσπασματικότητας και της γρήγορης εναλλαγής των εικόνων που ζούμε, πώς μπορούμε να αναζητήσουμε εκ νέου τις βαθιές δομές του λόγου, ως έκφραση, ως αιτία και ως εξήγηση, μέσα μας και έξω από εμάς; Πώς μπορούμε να χτίσουμε έναν συνεχή διάλογο με τον εαυτό μας μέσα σε μια κοινωνία που αλλάζει με αστραπιαίους ρυθμούς και που αυτό που γνωρίζουμε ως «Άτομο» φαίνεται να συνθλίβεται; Είναι η χρήση της δημιουργικής γραφής μια απάντηση, μια λύση, ένα εργαλείο σε αυτά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στο πρώτο τεταρτημόριο του 21^{ου} αιώνα έτσι ώστε να προετοιμάσουμε καλύτερα τους μαθητές του σήμερα, ώστε να γίνουν καλύτεροι πολίτες του αύριο.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Γιάννα Ροϊλού (Ph.D) γεννήθηκε στην Αθήνα και ζει στην Πάτρα όπου διδάσκει εργαστηριακά και θεωρητικά μαθήματα στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει εργαστεί ως συγγραφέας και δραματουργός σε παραστάσεις του Θεάτρου Νέων και του ΔΗΠΕΘΕ Αγρινίου και έχει συνεργαστεί με το Λιθογραφείον και τον Κάνθαρο στην Πάτρα. Είναι μέλος του ΔΣ του ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας. Επίσης έχει εκδώσει: *Θέατρο για παιδιά 2: Θέατρο και σχολείο* (επιμ.), Έκδοση του Ελληνικού Κέντρου Θεάτρου για τα παιδιά και τους νέους (2002, η έκδοση επιχορηγήθηκε από το ΥΠΠΟ), τέσσερις τόμους με πρωτότυπα παραμύθια της με το γενικό τίτλο *Ιστορίες*, Εκδόσεις: Κόκκινη Κλωστή Δεμένη (2009), *Ancient Greek Tragedy and Hellenikotita: The Making of a Greek Aesthetic Style of Performance, 1919-1967*, Εκδόσεις: VDM Verlag Dr Müller (2009), την ποιητική σύνθεση *Το Ταξίδι του Κα μέσα στο Khat*, Εκδόσεις: Γιάννης Πικραμένος (2010), το θεατρικό έργο *Χίλιες και μία ιστορίες της ερήμου* Εκδοτικός οίκος Αστήρ (2018) και το θεατρικό έργο επιστημονικής φαντασίας *Σφιγξ 2081: Οι πόλεις του νερού*, Εκδόσεις: Σοκόλη (2020).

Η Αφήγηση στα «Σχολικά» Κειμενικά Είδη: Η Περίπτωση του Παραμυθιού και του Ειδησεογραφικού Άρθρου

Αγγελική Σακελλαρίου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Το παραμύθι και το ειδησεογραφικό άρθρο είναι δύο κειμενικά είδη που συναντώνται συχνά στη σχολική ύλη. Εκτός από τη γενική διάκριση μεταξύ λαϊκού και σύγχρονου παραμυθιού, επειδή παρουσιάζουν συχνά σημαντικές διαφορές μεταξύ τους, θα εξεταστούν πιο συγκεκριμένα οι ομοιότητες και οι διαφορές του παραμυθιού και του ειδησεογραφικού άρθρου ως προς:

- τη δομή της αφήγησης,
- τα γλωσσικά χαρακτηριστικά της αφήγησης με έμφαση στους ρηματικούς χρόνους,
- τα δρώντα πρόσωπα και τα στερεότυπα στην παρουσίασή τους,
- την αξιολόγηση ως συστατικό της αφήγησης,
- τον ρόλο της αφηγήτριας/ του αφηγητή.

Στη συνέχεια, γίνονται διδακτικές προτάσεις (μετασχηματισμοί, δημιουργία υβριδικών ειδών) για τη συγγραφή από τα παιδιά του Δημοτικού και του Γυμνασίου παραμυθιών και ειδησεογραφικών άρθρων. Οι προτάσεις αναφέρονται και στην ανατροπή των στερεοτύπων.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Αγγελική Σακελλαρίου είναι γλωσσολόγος, αριστούχος απόφοιτη του Φιλολογικού Τμήματος του ΕΚΠΑ, με διδακτορική διατριβή στη Σημασιολογία στην Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales του Παρισιού (βαθμός: Άριστα με τιμητική διάκριση) και μεταδιδακτορική διατριβή στην Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία στο ΕΚΠΑ. Από το 2009 ως το 2023 υπηρέτησε ως μέλος ΔΕΠ στο ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με αντικείμενο «Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία στην εκπαίδευση». Από τον Φεβρουάριο του 2023 υπηρετεί ως Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Πατρών με το ίδιο αντικείμενο. Έχει πολλές εισηγήσεις σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια, άρθρα σε περιοδικά με κριτές και βιβλία. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τη διδακτική της γλώσσας, τα γραμματικά φαινόμενα, το λεξιλόγιο, τους κειμενικούς τύπους και τα κειμενικά είδη, τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων, τον κριτικό γραμματισμό, την (κριτική) ανάλυση λόγου, τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών. Γενικότερα την ενδιαφέρει η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο τα πορίσματα της θεωρητικής μελέτης της γλώσσας μπορούν να συνδεθούν με τη διδακτική της.

Διακειμενικότητα: Ανακατεύοντας Παραμύθια με Οδηγό μας τον Τζάνι Ροντάρι

Ευθυμία Σταυρογιαννοπούλου

Φιλολόγος-Θεατρολόγος, Δρ Θεωρίας Λογοτεχνίας-Παιδαγωγικής, Αποσπασμένη Εκπαιδευτικός στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Ο Τζάνι Ροντάρι στο έργο του *Γραμματική της Φαντασίας* προτείνει την «παραμυθοσαλάτα» ως μέθοδο δημιουργικής γραφής που στηρίζεται στη σύνθεση στοιχείων από διαφορετικά παραμύθια, μύθους ή ακόμα και πραγματικές ιστορίες. Σε ένα από τα «Εργαστήρια Δημιουργικής Γραφής» στο ΤΕΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Πατρών και θεωρώντας πως η «παραμυθοσαλάτα» είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για τη φαντασία και τη δημιουργικότητα, ζητήσαμε από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές μας να γράψουν είτε ατομικά είτε σε ζευγάρια τις δικές τους «παραμυθοσαλάτες». Για την επιλογή των ιστοριών για κάθε «παραμυθοσαλάτα» χρησιμοποιήθηκε ένα ψηφιακό εργαλείο που δημιουργήσαμε στο wordwall.net ώστε να υπάρχει το στοιχείο της έκπληξης και της τυχαιότητας. Έτσι, δημιουργήθηκαν νέοι συνδυασμοί και νοήματα, χιουμοριστικές αλλά και ανατρεπτικές αφηγήσεις, που διασκέδασαν όσες και όσους συμμετείχαν, ενώ παράλληλα τις/τους εισήγαγαν στον κόσμο της «διακειμενικότητας». Υλοποιήθηκε η βασική θέση της Τζούλια Κρίστεβα, εισηγήτριας της «διακειμενικότητας», ένα κείμενο δεν υπάρχει αυτόνομα, αλλά βρίσκεται σε συνεχή διάλογο με άλλα κείμενα και το νόημά του διαμορφώνεται από τη σχέση του με αυτά. Παρουσιάζεται το σκεπτικό του Ροντάρι, απόψεις για την έννοια της διακειμενικότητας, το ψηφιακό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε και οι υποθέσεις από τρία παραμύθια που γράφτηκαν στο Εργαστήριο με σύντομο σχολιασμό τους.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Η Ευθυμία Σταυρογιαννοπούλου σπούδασε Φιλοσοφία Παιδαγωγική και Ψυχολογία στο ΕΚΠΑ και Θεατρικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Έχει Μεταπτυχιακό με Άριστα στις Επιστήμες της Αγωγής από το Πανεπιστήμιο Πατρών, όπου απέκτησε και Διδακτορικό τίτλο στην Εκπαίδευση. Έχει εργαστεί στην εκπαίδευση από το 1990 (φροντιστηριακή εκπαίδευση, δημόσια εκπαίδευση, και στην πρωτοβάθμια και στην δευτεροβάθμια). Έχει διδάξει στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών τα μαθήματα «Νεοελληνική Λογοτεχνία» και «Θεωρίες Λογοτεχνίας». Τα τελευταία χρόνια εργάζεται παράλληλα ως εκπαιδύτρια ενηλίκων στα ΣΑΕΚ Ναυπάκτου και Πατρών και στο Κέντρο Δια Βίου Μάθησης του Δήμου Ναυπακτίας. Διορίστηκε με την ειδικότητα της φιλόλογου στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του νομού Αιτωλ/νίας το 2021. Κατά τη διάρκεια των ετών 2023-24, 2024-25 είναι αποσπασμένη στο ΤΕΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Πατρών, όπου ασκεί έργο σχετικό με υποβοήθηση του Τμήματος σε εργαστηριακές ασκήσεις των φοιτητών. Έχει δημοσιεύσεις σε ελληνικά επιστημονικά περιοδικά και ανακοινώσεις σε διεθνή και πανελλήνια συνέδρια. Έχει πιστοποίηση σε Γαλλικά, Γερμανικά και Αγγλικά και στους Η/Υ (Τ.Π.Ε.), Α΄ και Β1΄ επίπεδο.

Ψηφιακά Εργαλεία Δημιουργικής Γραφής στο Νηπιαγωγείο - Το Λογισμικό ΕΛΠεΙΔΑ

Αγγελική Τζαβάρα, Ανδρομάχη Φιλίππιδη, Αναστασία Μισιρλή, Βασίλης Κόμης

Ε.ΔΙ.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.ΔΙ.Π., Καθηγητής

**Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
Πανεπιστήμιο Πατρών**

Περίληψη

Η εισήγηση επικεντρώνεται στη συμβολή του λογισμικού **ΕΛΠεΙΔΑ** στη δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο, αξιοποιώντας τις δυνατότητες των μαθησιακών του αντικειμένων. Το λογισμικό προσφέρει ένα διαδραστικό περιβάλλον όπου τα παιδιά αναπτύσσουν αφηγηματικές δεξιότητες, εκφραστική ικανότητα και φαντασία μέσα από βιωματικές δραστηριότητες.

Το ΕΛΠεΙΔΑ ενσωματώνει εργαλεία που υποστηρίζουν τη δημιουργία και εξέλιξη ιστοριών μέσω εικόνων, ήχων και κειμένου, παρέχοντας στα παιδιά τη δυνατότητα να: α) Συνθέτουν αφηγήσεις αξιοποιώντας έτοιμα πρότυπα για τις καθημερινές τους ρουτίνες, β) Εμπλουτίζουν τον προφορικό και γραπτό λόγο μέσα από διαδραστικούς διαλόγους, γ) Συνεργάζονται για τη δημιουργία κοινών αφηγήσεων, καλλιεργώντας τη συλλογική γραφή, δ) Αξιοποιούν την τεχνολογία για να ενισχύσουν τη φαντασία τους και να πειραματιστούν με διαφορετικά αφηγηματικά μέσα. Η παρουσίαση θα αναδείξει πώς το ΕΛΠεΙΔΑ, σε συνδυασμό με το Πρόγραμμα Σπουδών του 2022, προσφέρει μια καινοτόμο προσέγγιση στη δημιουργική γραφή, καθιστώντας τη μαθησιακή διαδικασία ευχάριστη, δυναμική και προσαρμοσμένη στις ανάγκες των παιδιών.

Σύντομα βιογραφικά σημειώματα

Η Ανδρομάχη Φιλίππιδη είναι Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών. Αποφοίτησε από το Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών με Άριστα, και στη συνέχεια έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στις Επιστήμες της Αγωγής στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Η διδακτορική της διατριβή εντάσσεται στο χώρο των επιστημών της Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στις αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση (υποτροφία από το πρόγραμμα Ηράκλειτος ΙΙ). Εργάστηκε ως νηπιαγωγός (ΠΕ60) στη δημόσια Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση από το 2010 έως και το 2022, και ως Διδάσκουσα στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών στο πλαίσιο του Προγράμματος «Απόκτηση Ακαδημαϊκής Διδακτικής Εμπειρίας σε Νέους Επιστήμονες Κατόχους Διδακτορικού». Ανήκει στις Εκπονήτριες του Προγράμματος Σπουδών της Προσχολικής Εκπαίδευσης, του Οδηγού Νηπιαγωγού: Πυξίδα-Θεωρητικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο και του Επιμορφωτικού Υλικού για το Πρόγραμμα Σπουδών και το Υποστηρικτικό Υλικό, στο πλαίσιο των αντίστοιχων πράξεων του ΙΕΠ (MIS 5035542 και MIS 5035543, αντίστοιχα). Εργάζεται ερευνητικά σε ελληνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα από το 2005 έως και σήμερα. Είναι μεταδιδάκτορας και μέλος της Ερευνητικής Ομάδας ΤΠΕ στην Εκπαίδευση, η οποία δραστηριοποιείται στο πλαίσιο

του Εργαστηρίου Διδακτικής των Θετικών Επιστημών του ΤΕΕΑΠΗ. Έργα σε εξέλιξη: Επιμόρφωση Β' επιπέδου, Ψηφιακό Σχολείο (Προσχολική Εκπαίδευση), Assess@Learning., augMENTOR, Horizon.

Η Αγγελική Τζαβάρα είναι Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών. Σπούδασε στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών, έχει μεταπτυχιακές σπουδές στην Εκπαιδευτική Ψυχολογία και τις Διδακτικές Μεθοδολογίες και διδακτορικό δίπλωμα από το Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.. Υπηρέτησε ως νηπιαγωγός από το 2005 έως και το 2019 και έχει διδακτική εμπειρία στην μεταλυκειακή και την τριτοβάθμια εκπαίδευση στα γνωστικά αντικείμενα της Προσχολικής Παιδαγωγικής, των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση και των Μεθόδων Έρευνας. Υπήρξε μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων για τη σύνταξη των Προγραμμάτων Σπουδών Πληροφορικής για την προσχολική ηλικία, στο Πλαίσιο της πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»-Νέο πρόγραμμα σπουδών. Συμμετείχε σε ερευνητικές και συγγραφικές ομάδες σε ευρωπαϊκά και εγχώρια προγράμματα που αφορούν στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την υλοποίηση δραστηριοτήτων για παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης, στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ και την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Οι δημοσιεύσεις και τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση, την επιμόρφωση υποψήφιων και εν ενεργεία εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ και την μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας.

Αναστασία Μισιρλή: Πραγματοποίησα προπτυχιακές σπουδές Προσχολικής Εκπαίδευσης στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών (1993-1997), μεταπτυχιακές σπουδές στις Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες στο Brunel University, Λονδίνο-Η.Β. (1999-2000), διδακτορικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Πατρών (2010-2015) στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης με αντικείμενο την Εκπαιδευτική Ρομποτική και την ανάπτυξη της Υπολογιστικής Σκέψης και συνέχισα τη μεταδιδακτορική μου έρευνα (2020-2021) με υποτροφία στο πλαίσιο της πράξης: «Υποστήριξη ερευνητών με έμφαση όπως νέους ερευνητές – κύκλος Β'». Εργάστηκα ως εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (προσχολικής σε δομές γενικής, ειδικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης) (2003-2020) και συμβασιούχος διδάσκων (ΠΔ-407) στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών (2015-2016). Από το 2020 υπηρετώ ως μέλος ΕΔΙΠ στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών με γνωστικό αντικείμενο «Προσχολική Παιδαγωγική: Εκπαιδευτική Ρομποτική & Ψηφιακά Περιβάλλοντα παιγνιώδους μάθησης». Είμαι συνεργαζόμενη ερευνήτρια και διδάσκουσα στο Πανεπιστήμιο του East London (UK), μέλος της ερευνητικής ομάδας του ΙΤΥΕ Διόφαντος για την επιμόρφωση Β' επιπέδου των εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδακτική πράξη, μέλος της ερευνητικής ομάδας: 'Τεχνολογίες της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση – ΤΠΕΕ' (Information and Communication Technologies in Education – ICTE Group) στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ), Πανεπιστήμιο Πατρών και μέλος του Εργαστηρίου Διδακτικής Θετικών Επιστημών του ΤΕΕΑΠΗ. Στο πλαίσιο αυτό έχω αναπτύξει επιμορφωτικό υλικό για επιμορφωτές και επιμορφούμενους, το υλικό πιστοποίησης, κλπ. Έχω αναλάβει ποικίλες διοικητικές θέσεις (Προϊσταμένη δημοσίων εκπαιδευτικών δομών, Πρόεδρος, Γραμματέας και Ειδική Γραμματέας του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Ελλάδας & Πελοποννήσου της

Παγκόσμιας Οργάνωσης Προσχολικής Αγωγής – ΟΜΕΡ Αντιπρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Παραρτήματος Δυτικής Ελλάδας της Πανελληνίας Ένωσης Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.)). Έχω συμμετάσχει σε δεκατέσσερα (14) ερευνητικά έργα και αναπτυξιακά προγράμματα σε ελληνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο ως ερευνήτρια ή αναπληρώτρια επιστημονική υπεύθυνη. Ώρες συνεργασίας για το χειμερινό εξάμηνο 2023-24: Τρίτη/12.00 - 14.00 & Πέμπτη/13.00 - 15.00.

Ο Βασίλης Κόμης είναι Εσωτερικό Μέλος του Συμβουλίου Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πατρών (1/9/2024 - 31/8/2028). Κοσμήτορας Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Πατρών (1/9/2016 - 31/8/2024). Μέλος του ΔΣ και πρώην Αντιπρόεδρος του ΚΥΣΑΤΣ (Κυπριακό Συμβούλιο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών) Γεννήθηκα στη Βιάννο της Κρήτης όπου τελείωσα και τις εγκύκλιες σπουδές μου (1983). Σπούδασα Μαθηματικά (Πανεπιστήμιο Κρήτης, 1987) και συνέχισα τις σπουδές μου σε μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο με υποτροφία του ΙΚΥ (Πανεπιστήμιο Denis Diderot - Paris 7, νυν Sorbonne Paris - Cité, 1993) στον τομέα της Διδακτικής της Πληροφορικής. Στην επαγγελματική μου διαδρομή έχω δουλέψει ως ΠΔ 407 στο Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Κρήτης (1995-1999) και από το 1999 είμαι μέλος ΔΕΠ στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ) του Πανεπιστημίου Πατρών στο γνωστικό αντικείμενο “Διδακτική της Πληροφορικής και Εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση”, (ΦΕΚ διορισμού, τ. Γ' αρ. φ. 789, 6/8/2012) Διαθέτω διοικητική Εμπειρία ως Διευθυντής Τομέα για πέντε θητείες, Πρόεδρος Τμήματος για δύο θητείες, μέλος της Συγκλήτου και μέλος της ολομέλειας της Επιτροπής Ερευνών, και Κοσμήτορας της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (δεύτερη θητεία), στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Συντονίζω την ερευνητική ομάδα ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (Εργαστήριο Διδακτικής Θετικών Επιστημών) και είμαι ερευνητής του ΙΤΥΕ Διόφαντος (τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης), ερευνητής στο CRIFPE του Καναδά και εμπειρογνώμονας του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Έχω διευθύνει είκοσι ερευνητικά και αναπτυξιακά προγράμματα σε ελληνικό (Υπουργείο Παιδείας, Υπουργείο Ανάπτυξης) και διεθνές επίπεδο (Horizon, FP7, Erasmus CBHE, KA2). Τα επιστημονικά μου ενδιαφέροντα σχετίζονται με τη Διδακτική της Πληροφορικής (Computer Science Education), την ενσωμάτωση των Ψηφιακών Τεχνολογιών στη διδασκαλία και τη μάθηση (Technology Enhanced Learning) και την επιμόρφωση εκπαιδευτικών στις Τεχνολογίες. Έχω δημοσιεύσει τέσσερα βιβλία στα γαλλικά και εννέα βιβλία στα ελληνικά, ογδόντα άρθρα σε διεθνή περιοδικά, τριάντα κεφάλαια σε διεθνή βιβλία, εκατό είκοσι εργασίες δημοσιευμένες σε πρακτικά διεθνών συνεδρίων και περισσότερες από εκατό εργασίες σε ελληνικά περιοδικά και συνέδρια. Η συμβολή μου στην κοινότητα σχετίζεται, μεταξύ άλλων, με τη διεύθυνση και ολοκλήρωση 14 διατριβών, τη διοργάνωση δύο ελληνικών και δύο διεθνών συνεδρίων, τη συμμετοχή σε επιστημονικές επιτροπές και προσκεκλημένες ομιλίες σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια. Είμαι μέλος συντακτικών και επιστημονικών επιτροπών και κριτής σε διεθνή περιοδικά, γραμματέας του ΔΣ της ΕΤΠΕ (Ελληνική Επιστημονική Ένωση ΤΠΕ στην Εκπαίδευση) και για δύο θητείες μέλος του ΔΣ του διεθνούς δικτύου RIFEFF. Υπήρξα πρόεδρος (1991-1992) του ιστορικού φοιτητικού συλλόγου ΕΠΕΣ («Ένωση των εν Παρισίοις Ελλήνων Σπουδαστών», έτος ίδρυσης 1884).

Δημιουργική Γραφή στο Νηπιαγωγείο: Πρόγραμμα Σπουδών και Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις

**Ανδρομάχη Φιλιππίδη, Αγγελική Τζαβάρα, Αναστασία Μισιρλή, Βασίλης
Κόμης**

Ε.ΔΙ.Π., Ε.ΔΙ.Π., Ε.ΔΙ.Π., Καθηγητής

**Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
Πανεπιστήμιο Πατρών**

Περίληψη

Η εισήγηση παρουσιάζει τη δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο, όπως διαμορφώνεται στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών του νηπιαγωγείου, δίνοντας έμφαση στην παιχνιδώδη, συνεργατική μάθηση και τον ρόλο της τεχνολογίας ως εργαλείου ενίσχυσης της δημιουργικότητας.

Η δημιουργική γραφή δεν είναι μόνο μια δεξιότητα, αλλά μια βιωματική διαδικασία που συνδυάζει τη φαντασία, την αφήγηση και τη συνεργασία. Μέσα από αφηγηματικά παιχνίδια, συλλογική συγγραφή και δραματοποίηση ιστοριών, τα παιδιά ενθαρρύνονται να πειραματιστούν με τον λόγο, να εκφράσουν τις ιδέες τους και να αλληλεπιδράσουν με τους συνομηλίκους τους. Η παιχνιδώδης μάθηση αξιοποιεί τη φυσική διάθεση των παιδιών για παιχνίδι, μετατρέποντας τη δημιουργική γραφή σε μια διασκεδαστική και ουσιαστική εμπειρία. Παράλληλα, η συνεργατική προσέγγιση επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και συνδημιουργίας.

Σημαντικός παράγοντας στην ενίσχυση αυτών των διαδικασιών είναι η αξιοποίηση της τεχνολογίας. Διαδραστικές εφαρμογές, ψηφιακά εργαλεία αφήγησης και εκπαιδευτικά λογισμικά επιτρέπουν στα παιδιά να δημιουργούν ιστορίες με ήχο, εικόνα και κινούμενα γραφικά, ενισχύοντας τη φαντασία και τη συμμετοχικότητα. Επιπλέον, μέσα από ψηφιακές πλατφόρμες, τα παιδιά μπορούν να συνθέτουν και να μοιράζονται τις δημιουργίες τους σε ένα πολυτροπικό περιβάλλον μάθησης.

Η εισήγηση θα παρουσιάσει πρακτικά παραδείγματα και προτάσεις για τη σύνδεση της δημιουργικής γραφής με τη σύγχρονη παιδαγωγική και την τεχνολογία.

Σύντομα βιογραφικά σημειώματα (βλέπε παραπάνω)

Η Δημιουργία του Θεατρικού Λόγου - Επινοώντας το Κείμενο για τη Σκηνή, την Περφόρμανς, το Χάπενινγκ κ.ά. σε Διάλογο με τη Σύγχρονη Τεχνολογία

Μαρία Φραγκή

Ε.Ε.Π., Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Ο έντεχνος λόγος στη μορφή εκείνη που παίρνει για την σκηνή χαρακτηρίζεται από ορισμένα στοιχεία όπως είναι το μοίρασμα σε διαφορετικούς ρόλους, η προσεκτική συμπεκνωμένη διατύπωση των προτάσεων με την συνοδεία υποδείξεων απόδοσής τους, η προσπάθεια άλλοτε να φέρουν εμφανώς τα ποιητικά στοιχεία και άλλοτε να παραπέμπουν σε καθαρή απομαγνητοφώνηση κάποιου αγοραίου διαλόγου. Ο στόχος του εργαστηρίου είναι να γνωρίσουμε μεθόδους πρόκλησης και ανάπτυξης συνθηκών, πρόσφορων για να δημιουργήσουμε θεατρικό λόγο σε οποιαδήποτε μορφή, από το θέατρο-ντοκουμέντο ή την περφόρμανς που εστιάζει στα γεγονότα της επικαιρότητας με σκοπό την δημόσια παρουσίαση, έως την αφαιρετική σύγχρονη γραφή μέσα από την μυθοπλασία που παραμένει πάντα μία διαχρονική αξία. Βασική παράμετρος του προτεινόμενου εργαστηρίου είναι ο αυτοσχεδιασμός, σωματικός και λεκτικός, όπως έχει αναπτυχθεί στον εικοστό αιώνα έως και τις μέρες μας και η χρησιμότητά του τόσο σε καλλιτεχνικό όσο και σε εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Μαρία Φραγκή, PhD, Σκηνοθέτις-Θεατρολόγος, Μέλος ΕΕΠ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι Διδάκτωρ Γραμμάτων και Ανθρωπιστικών Επιστημών με ειδίκευση στις ΤΕΧΝΕΣ ΤΟΥ ΘΕΑΜΑΤΟΣ – ΘΕΑΤΡΟ, του Πανεπιστημίου PARIS X-NANTERRE (1996). Εκπόνησε μεταδιδακτορική έρευνα στο Πανεπιστήμιο Paris IV-Sorbonne για το Θέατρο για παιδιά και εφήβους. Διδάσκει στα Μεταπτυχιακά Προγράμματα: 1. "Θρησκευτική εκπαίδευση και αγωγή" στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας & Θρησκευτολογίας του ΕΚΠΑ: Θέατρο και παραστατικές τέχνες στη Θρησκευτική Εκπαίδευση 2.Τμήμα Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο του Καΐρου, «Λογοτεχνία-Θέατρο».